

**БЪЛГАРСКА АГЕНЦИЯ ПО БЕЗОПАСНОСТ НА ХРАНИТЕ
ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА**

✉ Гр. София, 1606, бул. "Пенчо Славейков" № 15А
☎ +359 (0) 2 915 98 20, ☎ +359 (0) 2 954 95 93, www.babh.government.bg

**Оценка на риска за проникване на
Африканската чума по свинете
на територията на България през 2013 и 2014г.**

**Георги Чобанов, Светослав Стоев,
Евгени Макавеев, Бойко Ликов**

**Център за оценка на риска, БАБХ
София, 2013г.**

Авторите изказват специални благодарности за оказаната помощ при изготвяне на становището на проф. д-р Георги Георгиев – Център за оценка на риска

Съдържание:

1. Резюме	3
2. Summary.....	4
3. Материали и методи.....	5
4. Данни за епизоотичните огнища, възникнали след публикуване на становището на Центъра за оценка на риска от 2011г. (2).....	5
5. Промени/нови данни в биологията на източнобалканската свиня (ИБС) и характеристика на популацията	9
6. Нови данни за ролята на дивите и ИБС в епизоотологията на АЧС	10
7. Промени в характеристиката на свиневъдството, в системите за отглеждане на домашни и източнобалкански свине в България, ветеринарен контрол на популацията свине	10
8. Вероятност за проникване на вируса на АЧС чрез морски транспорт, въздушен транспорт, наземен транспорт (ТИР), както и чрез придвижване на хора с коли, автобуси, влакове – кухненски отпадъци, личен багаж.....	11
9. Вероятност за проникване на вируса на АЧС посредством търговия със свине, диви свине и продукти от свине.....	12
10. Оценка на риска	13
11. Заключение.....	16
11.1. Чрез живи свине	16
11.2. Чрез свинско месо и продукти от свинско месо.....	16
11.3. Чрез малки количества продукти от свине в личния багаж на пътници, екипаж и водачи на МПС и хранителни отпадъци от влакове, автобуси, леки автомобили, самолети и кораби.....	16
11.4. Чрез директно приемане на хранителните отпадъци по т. 11.3 от домашни, свободно отглеждани домашни, диви или източнобалкански свине	16
12. Литература	18

1. Резюме

Актуалното към 01.12.2011г. становище на Центъра за оценка на риска към БАБХ (Центъра) по отношение на Африканската чума по свинете (АЧС) показва, че най-вероятния начин за проникването и в България е посредством малки количества продукти от свине в личния багаж на пътници, екипажи и водачи на моторни превозни средства и хранителни отпадъци от влакове, автобуси, леки автомобили, самолети и кораби, като е отчетено **средно ниво** на риска (1). Поради липса на достатъчно данни не са отчетени някои фактори като движението на дивите свине и контакта на дивите с източно-балканските свине (ИБС).

В становището е обърнато внимание на най-рисковите пътища за проникване на заболяването, като са дадени и препоръки за намаляне на несигурността на прогнозата, както и за редуциране на риска. Към момента (април 2013г.) е изминала близо година и половина след изготвяне на първото становище. АЧС увеличава своето разпространение на територията на цялата Европейска част на Русия. През юли 2012 г е регистрирано първото эпизоотично огнище на територията на Украйна. Като отделна задача, екип от Центъра разгледа Програмата за ерадикация и контрол на класическата чума по свинете и изготви препоръки за нейното подобряване. Имайки предвид сходството на двете нозологични единици, възникналите эпизоотии и натрупаните нови данни за огнища на двете заболявания, считаме, че имаме достатъчно основания да преразгледаме становището в духа на новите данни и да ревизираме оценката на риска по отношение на възможността за проникване на вируса на АЧС.

Ключови думи: Африканска чума по свинете, Източнобалканска свиня, диви свине, вектор, вирус на АЧС, пътища на проникване

2. Summary

The current opinion as of 1-st December 2011 of the Risk Assessment Center at Bulgarian Food Safety Agency (the Center), related to the African Swine Fever (ASF) showed that the most probable way for its penetration the infection agent into Bulgaria is through small quantities of pig products in the personal luggage of passengers, crew members and drivers, as well as food waste from trains, buses, cars, planes and ships, and the evaluated level of risk is medium. Due to lack of sufficient data however some aspects of the situation in the country have not been accounted – the movement of wild boars and the contact of the wild boars with the Eastbalkan pig.

The opinion draws attention at the highest risk pathways for disease introduction. Recommendations for uncertainty decrease and risk reduction are given. At the moment (April 2013) almost a year and a half after opinion preparation has passed ASF continues its movement and an outbreak in Ukraine has been notified. In addition we reviewed the Program for eradication and control of the Classical Swine Fever and gave recommendations for its improvement. Having in mind the similarity of the two epizootic diseases and the new data for outbreaks of both, we consider we have enough reasons to revise the opinion about the possibility for introduction of the virus of African Swine Fever.

Keywords: African Swine Fever, Eastbalkan pig, wild boar, vector, ASF virus, import route

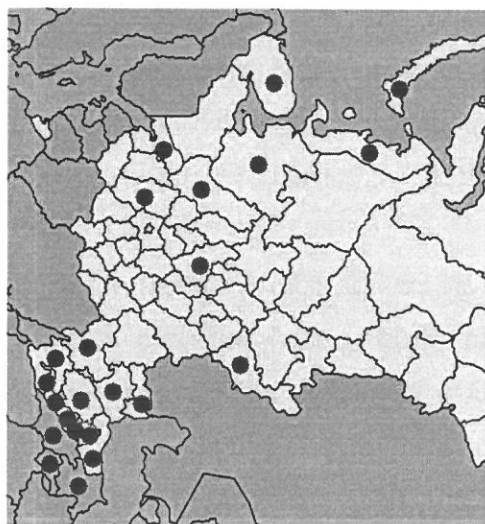
3. Материали и методи

При изготвяне на научното становище е използвана информация от направени собствени проучвания в рискови обекти за проникване на вируса на АЧС. За целта са посетени входни точки с страната за превозни средства и хора, идващи от Русия и Транскавказките републики. Посетени са ГКПП – Дунав мост, централна ЖП гара София, ЖП гара Русе, речна гара Русе, сметище Русе, ГКПП Силистра, сметище Силистра, ГКПП Дуранкулак, ГКПП Кардам, летище Варна, фериботен комплекс Варна, пристанище Варна – запад, пристанищен комплекс Бургас, летище Сарафово и летище София.

При оценката на риска от проникване и разпространение на вируса на африканска чума по свинете в България е приложен качествен метод за оценка на риска.

4. Данни за епизоотичните огнища, възникнали след публикуване на становището на Центъра за оценка на риска от 2011г. (2)

Предишното становище бе изготвено от колектив на Центъра за оценка на риска към Българската агенция по безопасност на храните (Центъра) в края на 2011г. Карта на случаите на АЧС в Източна Европа за периода 2007-2011г. е представена на фиг. 1.

Фиг.1 Разпространение на АЧС в Армения, Грузия,

Азербайджан и Русия през периода 2007 – септември 2011г.

До момента (май 2013г.) заболяването не е проникнало в България. То обаче продължава да се разпространява в Русия и в още някои бивши съветски републики.

Напредването на вируса на АЧС на територията на Русия през първата година от регистрирането на заболяването е от Ингушетия до Краснодарския край (около 250 км); на следващата година заболяването напредва от Ингушетия до Ленинградска област – 1 700 км; през 2011г. заболяването вече е на 2 400 км от първото огнище в Ингушетия – Мурманск – 2 400 км. (една от най-северните точки на Русия на които е наблюдавано заболяването).

През октомври 2011г. са засегнати още: Краснодарски край (1 свинекомплекс и 3 събирателни центъра, където са унищожени 16 134 свине); Курска област (1 населено място, една умряла и една унищожена свиня).

През ноември 2011г. са били засегнати още: Воронежска област (1 населено място, унищожени са 698 свине и 3 умрели); Ростовска област (1 събирателен център, унищожени 8 270 свине и 603 умрели); Ставрополски край (1 кооперативен събирателен център, унищожени 2 610, умрели 41); Курска област (1 населено място с 4 умрели свине); Краснодарски край (1 населено място, унищожени 19, умрели 2); Волгоградска област (държавен резерват „Лесчевски“, унищожени 140 и умрели 78 диви свине); остров Сарпински (умрели 5 диви свине); Краснодарски край (1 населено място, унищожени 105, умрели 7 свине); Саратовска област (1 населено място, унищожени 138, умрели 13 свине).

През декември 2011г. са засегнати: Оренбургска област (1 населено място, унищожени 268, умрели 23 свине); Саратовска област (1 населено място, унищожени 4, умряла 1 свиня); Ставрополски край (1 угоителна ферма, унищожени 4020, умрели 32 свине); Астраханска област (Държавен резерват „Буковски“ с 1 унищожена дива свиня).

През януари 2012г. са засегнати следните области: Краснодарски край (1 развъдно стопанство, една ферма, едно населено място, унищожени 38 172, умрели 477 свине, на територията на военна авиобаза са открити 3 умрели диви свине); Република Карелия (1 населено място с 1 унищожена и 7 умрели свине).

През февруари 2012г. е засегната Волгоградска област (дивчовъдно стопанство „Заморовско“, диви свине- унищожени 16, 9 умрели).

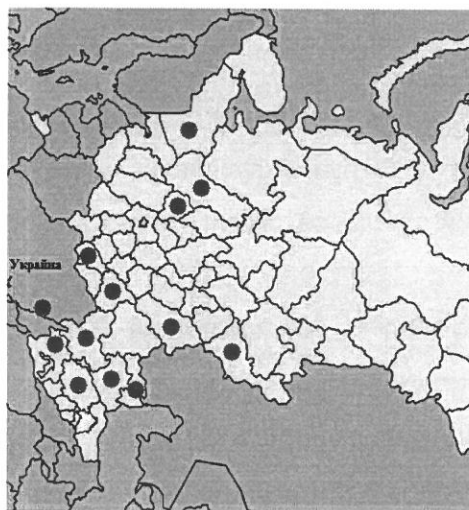
През март 2012г. са засегнати следните области: Волгоградска област (2 населени места с 13 унищожени и 4 умрели свине); Република Калмикия (1 населено място с 2 унищожени и 4 умрели свине).

През май и юни 2012г. е засегната Волгоградска област (ловно стопанство „Дубрава“ – 11 унищожени и 5 умрели диви свине и 3 населени места с 44 унищожени и 7 умрели домашни свине).

През юли 2012г. е засегната отново Волгоградска област (4 населени места с 2 827 унищожени и 36 умрели свине); Краснодарски край (1 населено място с 5 641 унищожени и 28 умрели свине).

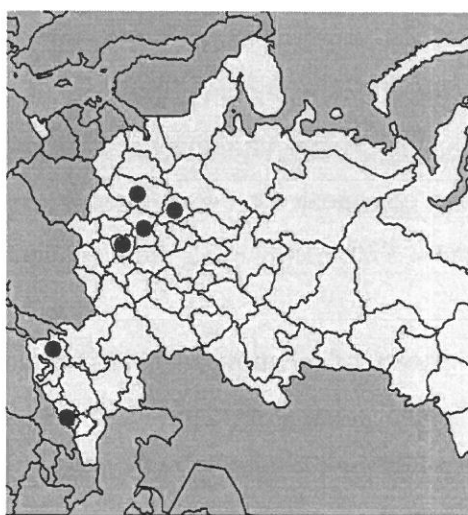
През август 2012г. са засегнати следните области: Краснодарски край (8 населени места, унищожени 20 608, умрели 155 свине, 1 свинекомплекс- унищожени 2 334, умрели 11 свине, 1 свинеферма- унищожени 615, умрели 6 свине); Волгоградска област (1 населено място, унищожени 54, умрели 6 свине); Ростовска област (1 населено място, унищожени 925, умрели 35 свине); Ярославска област (1 населено място с 1 умряла свиня).

През 2012г. във връзка с предприетите мерки по засилване на контрола и ерадикацията на заболяването е преустановено териториалното разпространение на АЧС, броят на засегнатите области в Руската федерация е значително намален (фиг. 2)

Фиг. 2 Разпространение на АЧС в Русия и Украйна през 2011-2012г.

От началото на 2013г. на територията на Руската Федерация са регистрирани 14 епизоотични огнища на АЧС (2 при домашни свине и 12 при диви свине). Засегнати са областите: Ярославска – 1 епизоотично огнище, Тверска – 6 епизоотични огнища, Тулска – 2 епизоотични огнища, Московска – 2 епизоотични огнища, Краснодарски край- 1 епизоотично огнище и Република Северна Осетия – 2 епизоотични огнища. Последното избухване на заболяването на територията на Северна Осетия е било през 2009г., а през 2013г. се появява отново и то в същия неблагоприятен район- Алагирски (фиг.3) (3)

Фиг 3. Епизоотични огнища на АЧС на територията на Руската Федерация АЧС от 01.01. до 01.04.2013 г.

Пробите от свине са изследвани чрез PCR метод във Федералния научен институт на Русия по ветеринарна вирусология и микробиология и регионалните лаборатории в Ростов, Новгород, Волгоград, Твер, Ставропол, Краснодар; Петровск и Саратов.

Заболяването в Украйна е установено на 30.07.2012г. в населеното място Комишуватка, Запорожски район във ферма тип „задан двор“ с 5 животни, три от които са показали неспецифична клинична картина (фебрилна реакция) и бързо са умрели. Пробите взети от умрелите животни са изследвани по PCR метод в Националния научно изследователски институт по лабораторна диагностика и ветеринарно-санитарна експертиза. Установен е вируса на АЧС и са проведени пълен

набор от мерки за изкореняване на заболяването: контрол на дивите свине, унищожаване на болните и контактни свине, възбрана, контрол на движението на животни на територията на страната, скрининг, определяне на карантинни зони около огнището, дезинфекция на заразените зони, забрана за лекуване на свине. Друго епизоотично огнище на АЧС на територията на Украйна не е докладвано. Възбраната е вдигната на 28.12.2012г. (фиг. 4).

Фиг. 4 Карта на разпространението на АЧС в Армения, Грузия, Азербайджан, Русия и Украйна за периода 2007 – април 2013г.

5. Промени/нови данни в биологията на източнобалканската свиня (ИБС) и характеристика на популацията

Нямаме информация за изтеклия период да има публикувани научни становища, даващи нови данни за биологията на ИБС. По отношение на наличната популация няма съществени промени на отглежданите в страната стада. Не са констатирани предпоставки, както и не са наблюдавани тенденции за промяна в близко бъдеще на популацията свине в страната.

6. Нови данни за ролята на дивите и ИБС в епизоотологията на АЧС

Нямаме информация за изтеклия период да има публикувани научни становища, даващи нови данни за ролята на дивите и ИБС в епизоотологията на АЧС и по тази причина такива не са взети под внимание при изготвяне на настоящото становище. Нямаме данни в страната да се работи по научни трудове за ролята на дивите и ИБС в епизоотологията на АЧС.

7. Промени в характеристиката на свиневъдството, в системите за отглеждане на домашни и източнобалкански свине в България, ветеринарен контрол на популацията свине

За изтеклия период няма промени в характеристиката на свиневъдството и системите за отглеждане на домашни и източнобалкански свине в България и по тази причина такива не са взети под внимание при изготвяне на настоящото становище. Не са констатирани предпоставки, както и не са наблюдавани тенденции за промяна в близко бъдеще на системите за отглеждане на домашни и източнобалкански свине в България.

По отношение на ветеринарния контрол на популацията от свине в страната е констатирано, че липсва стратегия за ерадикация на АЧС. Това е особено важно в случай, че се появи природна огнищност (стационарност). Действащото практическо ръководство за борба с африканската чума по свинете е одобрено през юли 2009г. и не е актуализирано в светлината на епизоотията в Русия и Транс Кавказкия регион. Българската агенция за безопасност на храните няма стратегия за насърчаване въвеждането на принципите за био-сигурност, включително редуцията и превенцията на контакта между домашни и диви (особено при ИБС). Все още няма стартирало проучване на разпространението в България на кърлежите, преносители на вируса на АЧС и възможността за поява на природна огнищност, както и не е стартирала информационна кампания за повишаване информираността на ветеринарните лекари и фермерите, отглеждащи свине, по отношение на заболяването АЧС. По отношение на пасивния надзор върху домашните и дивите свине, както и на активен надзор върху популацията на дивите свине (включително рутинно изследване на отстреляните), такъв съществува, но само по отношение на КЧС (не и за АЧС). Това вероятно се

дължи на отдалечеността на огнищата на АЧС от границите на България, но при евентуално проникване на заболяването в страната предварително изготвените процедури биха били предпоставка за бързи и точно насочени действия от страна на ветеринарните власти.

8. Вероятност за проникване на вируса на АЧС чрез морски транспорт, въздушен транспорт, наземен транспорт (ТИР), както и чрез придвижване на хора с коли, автобуси, влакове – кухненски отпадъци, личен багаж

Във връзка с изложеното в предишното становище, през месец август 2012г. екип от дирекция ЗХОЖ и Центъра посети област Добрич, като основната цел на посещението бе да се видят на място сметоразтоварищата в областта и предприетите мерки за предотвратяване възможността те да бъдат източник на заразни болести.

Оказа се, че вече са извършени отделни проверки на сметищата в областта от РИОКОЗ и РИОСВ и са изготвени протоколи с констатации за областния управител. От протоколите е видно, че освен сметището в гр. Добрич, всички са неоградени, без охрана и представляват опасност за околната среда и здравето на хората.

Сметищата на Балчик, Шабла и Генерал Тошево са неоградени, като отпадъците не се засипват с пръст своевременно. Край сметищата пасат животни, но не и свине. На някои от сметищата присъстват хора събиращи суровини за рециклиране. Суровините се предават в изкупвателни пунктове в близост до сметищата. Според официалните ветеринарни лекари, сметищата трудно могат да бъдат причина за възникване на АЧС поради малкия брой отглеждани свине в областта. Освен това ромското население в областта не отглежда свине.

ГИВК Дуранкулак и Кардам са основните сухоземни входни врати за летуващите на нашето черноморие туристи от Румъния, Русия и Украйна. Лицата, пътуващи с автомобили, се хранят основно в заведения за обществено хранене – не носят храна. Когато пътуването става с автобус от Украйна, то е в рамките на 20-24 часа в зависимост от проверките на границите. Като храна се консумират основно закупени от търговската мрежа или бензиностанциите сандвичи. Отпадъците се събират в полиетиленови торби и се изхвърлят в кофите за смет на бензиностанциите. По време на пътуването си, автобусите спират само на бензиностанции и на

граничните пунктове. Според шофьорите, румънските контролни органи като цяло не говорят руски, поради което комуникацията им с пътуващите е ограничена. На украинско-румънската граница няма уведомяване за забраната за пренасяне на хранителни продукти. Няма подобна проверка и конфискация на храни. Проверяват се паспорти и броя на пренасяните цигари.

Дезинфекционните точки и на двата пункта могат да се използват само след ремонт на инсталациите и на самите площадки (ямите).

Като цяло, селата в посетените общини са обезлюдени, а отглеждането на домашни животни и особено на свине е силно редуцирано. Има няколко села без нито един жител. Основно се отглеждат зърнени и технически култури (пшеница, царевича, слънчоглед, сорго и др.), а от животните- дойни крави и овце.

Констатира се, че по време на активния летен туристически сезон ежедневно в България пристигат множество влакове от различни градове в Русия и Украйна. Влаковете са оборудвани с вагон-ресторанти, но голямата част от пътниците се хранят с предварително приготвена храна. При посещение на депо в София и разговор с шафнерите се констатира, че се консумират готови продукти (закупени от търговската мрежа), а сурово свинско месо не се пренася. Установи се, че БДЖ не са регистрирани съгласно законодателството като оператор на странични животински продукти /СЖП/. Има обаче процедура за почистване на пристигащите в София вагони, като събраният боклук се изхвърля на Софийското сметище в Суходол. По аналогичен начин се постъпва и с боклука от вагоните, пристигащи във Варна и Бургас. Европейското законодателство изисква регистрация като оператор на СЖП, но и в този случай с отпадъците се процедурира по същия начин- изхвърлят се на одобрено сметище.

9. Вероятност за проникване на вируса на АЧС посредством търговия със свине, диви свине и продукти от свине

Вносът от трети страни на свине, диви свине и продукти от тях е забранен. Опасността от внос на зоопаркови животни също е почти нулева, тъй като подобен внос в България няма.

За проникване на АЧС в България през територията на област Добрич основен преносител биха били диви свине, тъй като питомните се отглеждат в много

ограничени бройки. Поради забраната за внос, единствената възможност е чрез придвижване (мигриране) на заразени в Румъния диви свине, които да попаднат на територията на България. Мигриране на заразени диви свине от Украйна е възможно, но предвид голямото разстояние, считаме, че заболяването ще бъде констатирано и обявено още при проникването му в Румъния. Като допълнителен аргумент в тази посока е и фактът, че в Украйна е констатирано само едно епизоотично огнище на АЧС, което е ликвидирано и до май 2013г. друго не установено.

Въпреки това, придвижванията на дивите трудно може да се контролират и в тази връзка е добре да се обърне внимание на ловните дружинки да следят за умрели животни, както и за неестествено поведение при отстрел на диви свине.

10. Оценка на риска

При оценката на риска от проникване и разпространение на вируса на АЧС в България е приложен качествения метод за оценка на риска, използван в предишното становище (1).

Таблица 1 Скала за нивата на вероятност

Вероятност	Пояснение
Незначителна	Достатъчно ниска вероятност за възникване на заболяване, за да се взема предвид; Събитие, което е възможно при изключителни обстоятелства
Ниска	Събитието е вероятно да възникне в някои случаи при определени обстоятелства
Средна	Възникване на събитието е една от възможностите
Висока	Ясно е, че възникване на събитието е много вероятно

Използвана е тристепенна скала за оценка на несигурността на данни, която включва следните нива (Таблица 2):

- ✓ Ниска несигурност на данни
- ✓ Средна несигурност на данни
- ✓ Висока несигурност на данни

Таблица 2 Скала за нивата на несигурност

Несигурност	Пояснение
Ниска	Налични са достоверни и пълни данни; Има данни от различни научни източници; Информацията се основава на проведени наблюдения и проучвания
Средна	Има данни, но са недостатъчни или непълни; Малък брой източници, съдържащи информация за проблема
Висока	Много оскъдни или липса на данни; Няма информация за източници, съдържащи данни за проблема

Таблица 3 Комбинаторна матрица 2 – прилага се при оценка на две независими събития.*

Вероятност Несигурност	Незначителна	Ниска	Средна	Висока
Ниска	Ниска	Ниска	Средна	Средна
Средна	Ниска	Средна	Средна	Висока
Висока	Средна	Средна	Висока	Висока

*Комбинаторната Матрица 2 се основава на Zepeda et al., (1998) (4)

Все още в България и в съседните държави няма установени огнища на АЧС, поради което на този етап дивите свине не могат да се считат за вероятен преносител на вируса. Това е причината да няма промяна в оценката за степента на вероятност за разпространение на вируса на АЧС чрез диви свине.

Няма отстъпление в прилагането на биосигурността на свинефермите в България. По тази причина потвърждаваме оценката от предишното становище- вероятността от внасяне на вируса на АЧС с продукти от свине е ниска за индустриални ферми и ферми тип А, средна за ферми тип Б и ферми тип „заден двор“ и висока за ферми с ИБС.

Няма промяна в оценката и по отношение на фуражите- вероятността от внасяне на вируса чрез фуражи се определя като ниска при индустриалните ферми и фермите тип А и като средна за ферми тип Б и ферми тип „заден двор“.

Въпреки констатираната липса на възможност за функциониране на дезинфекционните площадки на посетените ГИВК, анализът показва, че преминаващите превозни средства трудно биха могли да са носител на вируса на АЧС. По тази причина, вероятността от проникване на вируса чрез транспортни средства се определя като незначителна.

Макар на практика да се изпълняват нормативните разпоредби за третиране на отпадъците от международните влакове (дори и без БДЖ да са регистрирани като оператор на СЖП), оценяваме вероятността от заразяване чрез отпадъци като висока.

Без промяна остава вероятността от участие на ветеринарни специалисти в разпространение на вируса- оценява се като ниска за свиневъдните обекти и незначителна при източнобалканските свине и дивите свине.

Ниска е и вероятността за внасяне на вируса на АЧС във фермите от гледачи и обслужващ персонал.

Въз основа на гореописаните фактори и определените им нива за вероятност и матрицата за оценка:

- при Индустриален тип ферми рискът от заразяване се определя като нисък;
- рискът при ферми тип А е аналогичен и се определя като нисък;
- рискът при ферми тип Б, заден двор, източнобалканска порода свине и диви свине също е нисък.

На база тези отделни оценки може да се заключи, че рискът от заразяване с вируса на АЧС на свине в България е нисък.

На база оценките на отделните контролни мерки, общата оценка за ефективността на мерките, е определена като ниска. Поради зависимостта на ефективните и неефективни контролни мерки, оценката на неефективните се определя като средна.

Като се вземе предвид ниският риск от заразяване на свине в България, оценките за ефективност и неефективност на мерките, рискът от проникване на вируса на Африканска чума по свинете в България се определя като среден.

11. Заключение

В материала е направена оценка за възможността за проникване на вируса на АЧС на територията на България. Разгледаните пътища за проникване на вируса са:

11.1. Чрез живи свине

Рискът от проникването чрез домашни свине е **незначителен**.

11.2. Чрез свинско месо и продукти от свинско месо

Тъй като ситуацията все още не е променена и вирусът не е проникнал в най-рисковите за ЕС до момента държави – Полша, Финландия, Литва, Латвия и Естония, както и в съседна Румъния, считаме, че рискът за внос на заболяването посредством свинско месо и продукти от свинско месо е **незначителен**.

Все още съществува риск за осъществяване на нелегален внос от засегнатите страни, затова рискът е **нисък**.

11.3. Чрез малки количества продукти от свине в личния багаж на пътници, екипаж и водачи на МПС и хранителни отпадъци от влакове, автобуси, леки автомобили, самолети и кораби

При изготвянето на становището се потвърди изводът от предишното становище, че това е най-вероятния начин за проникване на вируса в страната. Направените собствени проучвания показват, че отпадъците от превозните средства от международни линии се изхвърлят на сметища. Има обаче какво да се направи по отношение на охраната на самите сметища и изключването им като участник в епизоотичния процес. Вероятността от подобно проникване на вируса се оценява като **ниска**.

11.4. Чрез директно приемане на хранителните отпадъци по т. 11.3 от домашни, свободно отглеждани домашни, диви или източнобалкански свине

Това може да стане на паркинги и сметища. Рисков фактор тук е изхвърлянето на такива отпадъци без обезвреждане на сметищата. На проверените сметища (София, Русе, Варна, Бургас, Добрич и Силистра) е установено събиране от малцинствени групи на отпадъци, включително и хранителни, част от които вероятно се използват за

изхранване на свине. Отпадъците от вагоните пристигащи от Москва на централна гара София, летищата и пристанищата във Варна и Бургас се изхвърлят на съответните сметища без обезвреждане. На пристанищните комплекси Варна и Бургас, където акостират търговски и пътнически кораби, включително и фериботи, има създадена стройна организация по събирането на отпадъците и депонирането им на сметищата. На фериботен комплекс Варна функционира дезинфекционна площадка за вагони. Хранителните отпадъци от летище София се обезвреждат в инсинератор. Сметоразтоварището в Суходол, обслужващо София, е оградено с метални платна, част от които липсват. На сметищата не се изпълняват разпоредбите, предвидени в Регламент (ЕО) 1069/2009 за унищожаване и употреба на отпадъци от категория 1, към които спадат кухненски отпадъци от превозни средства, работещи по международни линии и в Наредба на МОСВ за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци. Тази наредба регламентира ограничаване на свободния достъп до депото и изграждане на ограда и контролнопропускателен пункт (ДВ 83/2004). Вероятността за този начин на проникване на вируса на АЧС у нас е **ниска**.

Екипът, изготвил това становище ще следи внимателно измененията на епизоотичната обстановка и през 2014 ще актуализира този документ. При бързо влошаване на епизоотичната обстановка (напр. установяване на АЧС в Румъния или друга съседна държава) ще бъде направена нова оценка на риска.

12. Литература

- (1) Ликов Б., П. Желязков, Г. Чобанов, Е. Макавеев, Ц. Шишенков, Т. Саракостова, Г. Балджиев, С. Стоев, С. Попова, С. Околийски, Б. Канакидис, 2011г., Научно становище за оценка на риска от проникване на Африканската чума по свинете на територията на България, http://babh.government.bg/uploads/File/COR_Aktualno/ASF_RAC.pdf
- (2) Россельхознадзор, www.fsvps.ru/
- (3) Zepeda-Sein, C. 1998. Methodes d'evaluation des risques zoonitaires lors des echanges internationaux. OIE seminaire sur la securite zoonitaires des echanges dans les Caraibes: 2-17.